

УДК 37.012.85:001.891

Ростока М.Л.

*к.пед.н., (доктор філософії), старший науковий співробітник відділу
наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти,
Державна науково-педагогічна бібліотека України
імені В. О. Сухомлинського, НАПН України, м. Київ, Україна*

СУЧАСНИЙ ТРЕНД ТРАНСДИСЦИПЛІНАРНОСТІ В СИСТЕМІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ТА РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТИ

Вступ. В епоху розбудови інформаційного суспільства одним із пріоритетних напрямів та одним із найскладніших завдань політики багатьох держав є створення цілісної та ефективної національної системи освіти, роль якої зростає в умовах переходу до економіки знань. За рахунок інноваційних перетворень, що спостерігаються останнім часом в українському суспільстві, сучасна освіта потребує виваженої стратегії, спрямованої на зміну своєї парадигми з одного боку, та задоволення запитів працедавців (закладів освіти) – з іншого. Трансдисциплінарна парадигма, що виходить на поверхню в умовах інформаційного суспільства, привертає все більшу увагу світової науки. У базис такої парадигми покладено суть феномена «трансдисциплінарність», а також семантика поняття «психологія трансдисциплінарності». Проте, усвідомлення появи такої «наукової аномалії» як трансдисциплінарність проходить через низку аналітичних пошуків відповідей на запити, що виникають під час форс-мажорних проявів глобалізованого світу [1, с. 188].

Постановка проблеми. Особливості трансдисциплінарного освітнього простору визначаються у ключі розуміння теорії й методології наукового пізнання, мотивації, положень психолого-педагогічних теорій та адаптивного управління, зокрема – взаємозв'язку творчої самореалізації особистості педагога та умов освітнього середовища закладу освіти, в якому він здійснює власну діяльність. Доцільним в цьому контексті є врахування ідей концептуальних підходів до розгляду педагогічних явищ, зокрема – системного, трансдисциплінарного (у т. ч. – онтологічного і адаптивного як різновидів), андрагогічного, компетентнісного, суб'єктно-діяльнісного, технологічного, діагностичного. На арену впровадження перелічених вище підходів нині виступають наукові переконання учених і практиків сучасності таких, як: В. Биков, С. Гончаренко, Г. Костюк, О. Кузьменко, Е. Лузік, Л. Лук'янова, В. Лунячек, С. Максименко, В. Моїсєєв, В. Мокій, Б. Ніколеску, Ж. Піаже, М. Симонов, О. Шегай та ін.

Проте, на основі отриманих аналітичних даних з вивчення досвіду вище згаданих представників науки і практики зазначимо, що нині у

вітчизняному науково-освітньому середовищі питання трансдисциплінарності розроблено не достатньо глибоко. Вважаємо за доцільне у часи розбудови інформаційного суспільства, що визначається трансформаційними ознаками, які свідчать про наявність трансдисциплінарної парадигми, розпочати дослідження з практичним підтвердженням або запереченням прогнозованих результатів.

Виклад основного матеріалу. Актуальність трансдисциплінарних наукових досліджень, а також наукових досліджень саме трансдисциплінарного підходу до реформування освіти України, нині має рацію. Пропонуємо декілька узагальнюючих тез, що на нашу думку, певною мірою характеризують сучасний етап становлення вітчизняної освіти в умовах постпандемійного/трансдисциплінарного простору та визначають роль особистості педагога в цьому векторі.

По-перше, освітнє майбутнє держави залежить в об'єктивному сенсі від системно організованого саморозвитку особистості кожного педагога, від збереження та накопичення його потенціалу апріорі. Саме тому, що потенціал (особистості, країни, суспільства) є визначальним фактором економічного розвитку кожної країни. Адже, випереджальний розвиток психологічної й техніко-технологічної компоненти у будь-якій галузевій сфері економіки країни в теперішній час вирізняється трансформаційною траєкторією інноваційних змін освітньої парадигми. Дійсно, глобалізаційні трансформації та технологічні інновації, економічна криза та вихід українських закладів освіти на міжнародний рівень взаємовідносин викликають до життя потребу в психологічно підготовлених до протидії негативним стресорам педагогічних кадрах, які здатні приймати нестандартні рішення в складних професійних ситуаціях.

По-друге, динамічність трансформаційних процесів у напрямку цифровізації освіти визначає потребу в раціональному розподілі педагогічних ресурсів та в ефективному використанні інформаційно-телекомунікаційних інфраструктур і сучасних техніко-технологічних засобів навчання. Це передбачає продуктивну трансдисциплінарну освіченість педагогів, перед якими постає низка логічних завдань щодо спрямування інтелекту кожного здобувача освіти у правильно визначене викликами сучасності русло (наведення узгодженості між особистісними, суспільними та національними інтересами) задля забезпечення у національній економіці переходу на випереджальні позиції розвитку й збереження людського капіталу.

По-третє, швидкоплинність інформаційних потоків, поява надзвичайних технологічних конструктів як у суспільному бутті людини, так і в професійному та освітньому просторі, вимагають підготовки інноваційно

спрямованих громадян країни, які, у свою чергу, мають бути здатними до адаптивного сприйняття глобальних трансформаційних процесів сучасності. Іншими словами, промова йде про формування й розвиток людини нової генерації. Тож так, нині актуалізується проблема відповідності існуючого педагогічного потенціалу його економічній ефективності. Тому вважаємо за доцільне акцентувати увагу на значущості спрямування потенційних можливостей кожного педагога в чітко сформульовані пріоритети. Поряд з цим, слід звернути увагу на те, що нині сучасна освіта знаходиться у просторі постійних трансформаційних змін, а її майбутнє вже тут й тепер окреслюється новою парадигмою існування – трансдисциплінарною. Тобто, ці зміни обумовлюють більш ефективну, на наш погляд, методологію реформування освітньої галузі – трансдисциплінарний підхід.

Отже, у логічному взаємозалежному функціоналі «наукове пізнання й випереджальний розвиток освіти ↔ висока соціально-психологічна організація лояльності педагога до закладу освіти ↔ інформаційні технології та інжиніринг (інженерія) ↔ математичне обґрунтування й підтвердження ↔ практична реалізація інноваційної педагогічної діяльності» має відбуватися модернізація й реформування освітньої галузі країни. Переконані, що в цьому контексті зростає роль інноваційно розвиненої особистості педагога та її потенціалу в трансдисциплінарному просторі освіти сьогодення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ростока, М. Л. Трансдисциплінарна парадигма єдиного відкритого інформаційного освітнього простору. *Формування професійно мобільного фахівця: європейський вимір*: матер. 5-й Всеукр. наук.-практ. конф. Дніпро : Вид-во «Літограф», 2019. С. 188-191. 284 с.